

Az erdő- és a földadó

Az osztrák erdészeti egyesület múlt év október 20-án Kismartonban tartott közgyűlésén a burgenlandi erdőgazdasági krízist ismertetve* rámutattam arra, hogy a kötött erdőbirtoknak földadó alakjában való megadóztatása ellenkezik az erdőgazdaság egész természetével.

Eddigi erdészeti politikánk nagy hiánya, hogy ennek az adóztatási rendszernek az üzem tervszerű gazdálkodásra való kihatását mindeddig nem tárgyalta és nem tanulmányozta, pedig ez az adó gazdasági krízisek idején az egész erdőgazdaság létét veszélyezteti.

Az előttem ismeretes erdőtörvények közül egyedül a magyar erdőtörvénynek most már hatályon kívül helyezett 16. §-ában találjuk némi nyomát annak a gondolatnak, hogy a közérdekből állami felügyelet és ellenőrzés alatt álló kötött erdőbirtok, amely a tartamosság érdekében hatóságilag engedélyezett üzemterv szerint kezelendő, az adózás szempontjából kivételes intézkedésre szorul.

Az a gondolat azonban, hogy egy előre megállapított adóteher az ilyen erdőgazdaság egész természetével ellenkezik s erdőgazdasági krízisek idején a birtokos anyagi romlásához vezethet, — tudomásom szerint — eddigelé semmiféle erdészeti politikai tankönyvben nem merül fel.

A mai erdőgazdasági krízisben az existenciáját és az erdő létét féltő szakember előtt most egyszerre feltárul az a borzasztó veszedelem, amely ebben az előre fixirozott adóterhekkel dolgozó adórendszerben rejlik.

Hogy ez az erdőgazdaság természetével ellenkező földadó-

* „Die Forstwirtschaftskrise im Burgenland und ihre Abhilfe”
Österreichische Vierteljahresschrift für Forstwesen 1931. IV. Band.

rendszer gazdasági krízisek idején mennyire tarthatatlan, ki-tűnik abból, hogy a nemzetközi erdőgazdasági krízis megoldá-sánál a helyzet megmentése érdekében a népszövetség gazda-sági konferenciájára hívott nemzetközi képviselők között már az a terv merült fel, hogy valamennyi fakivitelre dolgozó állam a fakínálat csökkentése érdekében szüntesse be a fatermelést legalább egy bizonyos időre.

A f. é. június 9—11-én hasonló ügyben Bécsben tartott nemzetközi fakongresszuson a faárak további zuhanását meg-akadályozandó, szükségesnek tartották, hogy a fakiviteli álla-mok termeléseiüket — az erdő évi növedékétől eltérően — a fabehozatalra szoruló államok faszükségletének mértékére csök-kentsék. Olyan gondolatok ezek, amelyek a mai nemzetközivé vált gazdasági zűrzavarban ép az ellenkezőjét akarják az egyes államok kormányaira kényszeríteni, mint amit pénzügyi nehéz-ségek idején a pénzügyminiszterek s a magánbirtokosok az erdővel eddig tettek.

Évszázadokra kiható erdőpusztításokhoz vezetett tudva-levően az államoknak, vagy egyeseknek az az intézkedése, hogy nagy szükség idején egyéb pénzforrás hiányában az erdő pusztításához láttak azáltal, hogy az évi növedéken felül, a fakész-let apasztásához nyúltak.

A mai gazdasági krízisben ez az orvosság is csődöt mond, mert bizonyossá vált, hogy a túlkínálat csak további árrombo-lást okoz a jóllakott piacon.

De bármennyire helyes a termelés csökkentésével, vagy beszüntetésével a kínálat és kereslet közötti egyensúlyt helyre-állítani, *a terv az adókérdés megoldása nélkül keresztül nem vihető.* Kérdem, miből fizesse az ilyen racionálisan termelő erdőbirtokos a reá — a termelés nagyságától függetlenül — kivetett adót, ha a megengedett fatömegnél is *kevesebbet* szabad vágnia, holott az eddigi normális használatlaltal sem volt ké-pes adóját megfizetni?

Azt hiszem, hogy a gazdasági összefüggéseknek, valamint az országok általmi és szociális szervezetének mai gyökeres el-tolódásában, amikor a gazdasági válság az eddig konzervatív alapon kezelt erdőkre beláthatatlan következményekkel fenye-get, szent kötelességünk az állami kormányzat és törvényhozás,

valamint mindazoknak az egyéneknek a figyelmét, akik kezében az erdeink gondozása és felügyelete van letéve, azokra a veszedelmekre felhívni, amely az erdő eddigi adóztatási rendszerében, különösen a helyenként keresztülvitt *progresszív* megadóztatásban rejlik.

A földadó-rendszer, de különösen azok a háború után létesített földadó-törvények, amelyek pl. Ausztria legtöbb államában az erdőt is *progresszív* módon adóztatják meg, *ellentétben állanak magával az erdőgazdaság lényegével és közgazdasági jelentőségével és természetesen ellentétben állanak az erdők fenntartását biztosító eddigi törvényes intézkedésekkel is.*

A mai rettenetes gazdasági krízisben ez a két egymással ellentétes irányú törvény: nevezetesen egyrészt az erdőtörvény, másrészt a földadórendszerű adózási-törvény, különösen, ha ez utóbbi *progresszív* természetű, nem állhat meg egymás mellett anélkül, hogy az erdőre nézve súlyos következményekkel ne volna, mert feltétlenül az egész erdőgazdaság romlását vonja maga után.

Az erdő csak olyan adórendszert bír el, amely gazdasági és nem fiskális alapokon nyugszik. A talajjáraadék, nevezzük azt akár kataszteri tiszta jövedelemnek, nem lehet állami, vagy községi adó forrása az erdőgazdaságban.

Hogy az erdő a valóságban mégis csaknem minden államban, a mezőgazdasághoz hasonlóan, földadó alakjában lett megadóztatva s nem úgy, mint hozzá sok tekintetben hasonló természetű bányauzem: *a termelésével arányosan*, többek között annak is tulajdonítható, hogy az erdők állami felügyelete, valamint az állami erdők kezelése legfelsőbb fokon csaknem mindenütt a földművelésügyi minisztérium hatáskörébe lett utalva s azért lett rája kiterjesztve a mezőgazdasági földek megadóztatási módja is.

Pedig az a nemzetgazdasági alapelv, amely szerint: „nem a legnagyobb talajjáraadéokra fektetett erdőgazdaság, hanem mindenekelőtt az erdő ápolása, gyarapítása és jövedelmének az emelése, a talaj termőerejének fenntartása és fokozása az a gazdasági mód, amely a nemzetgazdasági érdekeknek legjobban megfelel”, s amely miatt a legnagyobb *erdő-* (nem talaj!) *járaadéokra* fektetett erdőgazdaság folytatása lesz törvényes úton elő-

írva, megkívánná, sőt *megkövetelné*, hogy az erdő adómegterhelésénél másképp járjunk el, mint a mezőgazdaságnál.

A mezőgazdaság évenként kapja termését a talajról, itt tehát a talaj sokkal fontosabb gazdasági tényező, mint az erdőnél, ahol a fakészlet, tehát maga az erdő s nem a talaj játssza a főszerepet. Ez a talaj ugyanis éppen a talajjáradék hívei által felállított meghatározási eljárás szerint régen is sok helyen, ma pedig *mindenütt negatív értéket ad*. Az igazságos földadó tehát az ilyen talajnál — ha már nem adhatnak a megszorult birtokosnak szubvenciót — tulajdonképpen egyenlő kellene legyen a semmivel. Kétségtelen tehát, hogy *a földadó az erdőnél mindenütt fiktív talajjáradékon alapszik*.

A *földadó-progresszivitás* pedig az erdőgazdaság *természetével is* ellenkezik, hiszen az erdőgazdaság okszerűen csak nagy területen folytatható s így már — ab ovo — a progresszivitás legnagyobb fokába esik, nem azért, mert így nagy területen nagyobb jövedelmet hoz, hanem mivel az erdőgazdaság kis területen nem is folytatható.

De az erdőgazdaságnak *lényege* is ellentmond a földadó-szerű megadóztatásnak s különösen a földadóprogresszivitásnak. Az erdőgazdaság nem hasonlítható sem a gyárhoz, sem a mezőgazdasághoz. A jövedelmet nem hozó gyár üzemét egyszerűen beszüntetik. A mezőgazdaságnak is módjában áll a kor változott követelményeihez bizonyos tekintetben alkalmazkodni. Egyik évről a másikra gépek beállításával iparizálhatja, belterjessé vagy külterjessé alakíthatja a gazdálkodást — jobban fizetett termékek: tej, cukorrépa, sörárpa stb. termelésével, vagy állathízlalással befolyásolhatja jövedelmezőségét.

Az erdőgazdaság azonban, amelynek termékei több évtizeden keresztül érlelődnek, csak a hatóságilag engedélyezett üzemtervekben több évtizedekre előírt, illetve a természet adta fafajokkal és fatömeggel s az ezekben meghatározott faválasztékokkal és értékesítési lehetőségekkel számolhat.

Nemcsak a tenyésztendő fafajokat, hanem azok kezelési módját is az állami erdőfelügyelet írja elő. A szabályos fakészlet elérése érdekében a használatok sokszor korlátozva lesznek, sőt nem egyszer be is lesznek szüntetve.

A szakszerű erdőkezelés biztosítása érdekében a törvényhozás biztosította magának azt a jogot is, hogy törvényes minősítésű kezelő- és őrzőszemélyzetet írthasson elő s így egyenesen befolyásolja a kezelési költségek nagyságát s az erdőtermékek előállításai költségét is. Ez az állami megterhelés pedig az erdő nagyságával progresszív módon emelkedik. Éppen ezért mindezek a körülmények, az erdőgazdaságban előfordulható eshetőségek, az egész gazdálkodási mód és annak eredménye s nem utolsósorban az erdőgazdaság egész célja homlokegyenest ellentétben áll a földadószerű megterhelés lényegével, valamint a földadóprogresszivitás alap gondolatával.

Ha újabban a földadórendszer s a földadóprogresszivitás nemzetgazdasági okokból a mezőgazdaságnál is hibáztatva lesz, akkor ez az adó, különösen annak progresszív formája teljesen tarthatatlan, sőt igazságtalan az erdőgazdaságnál.

De lássuk, miben rejlenek és mekkorák azok a veszedelmek, amelyek a földadórendszer s annak a háború után sok államban behozott progresszív kiépítése következtében az erdőgazdaságot veszélyeztetik.

Az elviselhetetlen földadó és községi pótdadó a magánjellegű erdőknél szükségképpen erdőpusztításhoz vezet, az üzemtervszerű kezelésre kötelezett erdőbirtoknál pedig a birtokos anyagi romlását okozza, mert hiszen az ilyen birtokosnak az adót gazdasági deficit esetén is fizetnie kell anélkül, hogy az üzemtervtől eltérhetne, vagy az engedélyezetttnél többet termelhetne.

Így lesz a maihoz hasonló gazdasági krízisek idején az egykor biztos egzisztenciát jelentő erdőbirtok a tulajdonos koldusbotja.

Ez a sors érte Ausztriában már a legtöbb erdőbirtokost!

De hová vezetnek az ilyen események elkerülhetetlen következményei?

Ha az ilyen behajthatatlan adóval terhelt erdőket az állam kisajátítja, az esetben mint állami erdők a köz terhévé válnak. A kommercializált osztrák állami erdők tudvalevően a földadót sok millióval meghaladó veszteséget okoztak a köznek.

Ha viszont felszabadítják az ilyen erdőt az üzemtervi kezelés kötelezettsége alól s elárverezik, az esetben a szabad erdőpusztításnak tág tere nyílik. Tertium non datur.

A fiktív kataszteri tiszta jövedelem, mint talajjáraadékon alapuló *állandó* földadó — különösen annak a progresszivitása — ilyen módon az erdőre valósággal pusztító hadjáratot jelent, amelyet az intézmények egész sora: állam, község, iskolaszék és sok államban a gazdasági kamarák vezetnek az erdő ellen.

Számokkal igazolhatom, pl., hogy a földadórendszer s ennek progresszivitása Ausztria legtöbb államában s így Burgenlandban is, az erdőgazdaságban teljesen abszurd állapothoz vezetett.

Burgenlandban pl. a földadó 1000 S.-nél nagyobb kat. tiszta jövedelmen felül ennek 52·5%-át teszi ki. A községi pótdadó a földadónak átlagosan 220—250%-át, a mezőgazdasági kamarai illeték 10%-ot, a hitközségi pótdadó ezenfelül még sok községben további 100%-ot tesz ki. A földadó s az ennek alapján kivetett községi pótdadó, a kultuszadó és a mezőgazdasági kamarai illeték együttesen ilyenformán a kat. tiszta jövedelemnek több mint 200%-át viszi el adó fejében.

Nem egy erdőüzemben az engedélyezett évi fahozamnak 1 m³-ére jóval több adó esik, mint amennyi a fának mai tő-ára. Ismerek nem egy erdőgazdaságot, ahol az évi hozam 1 m³-ére ilyenformán 7 S.-nél nagyobb adótétel esik, míg a mai fa-árak legtöbbször még a termelési és szállítási költséget sem fedezik.

Bár Magyarországon nincs földadó-progresszivitás, az erdőtvény 16. §-ának hatályonkívül való helyezése folytán azonban már itt is nagy nehézségekkel küzd az erdőgazdaság. A kat. tiszta jövedelmen alapuló földadón kívül a folyton emelkedő jövedelmi és vagyonadó-megterhelés már itt is lehetetlen helyzetet teremtett a rendszeres erdőgazdaságban. Ne felejtjük, hogy a *túlhasználatok engedélyezése csak pillanatnyi segítséget jelent, a jövőt illetően azonban annál nagyobb veszedelmet rejt magában.*

A folyton súlyosbodó erdőgazdasági válság, ha a külföld fadumpingje ellen nem védekezünk, hazánkban is az erdőbirtokosság katasztrófáját érleli.

Kérdem, mit tegyen az erdőbirtokos, aki deficitese erdőgazdaságával nem tudja egyenes adóját, községi pótdóját, valamint az ezektől függetlenül leadandó vagyonadóját megfizetni.

Talán erdővel fizessen? El sem képzelhetjük, hová vezetne ez!

A mai erdészeti szak művelőinek egyik legfontosabb feladata és kötelessége ennek az áldatlan adórendszernek borzalmas kihatását megakadályozni. Nem szabad engednünk, hogy az erdők fenntartásához kötött közérdek, az állam, valamint a községi tanácsok fiskális érdekeinek martalékául essék.

Ha áll az, hogy a közjólét az erdővel szoros összefüggésben áll s ha az erdő ezáltal, hogy úgy mondjam, közvagyong jellegével bír, akkor annak megadóztatásánál szükségképpen csak olyan adózási rendszer alkalmazható, amelyből a birtokoson kívül az erdőnél érdekelt köz is kiveszi a részét.

Mikép legyen tehát az erdő megadóztatva?

Mindenekelőtt csak olyan adó jöhet szóba, amely az erdőgazdasági üzemben a termelt fatömeghez képest *utólag* lesz leróva, nem pedig olyan, amely a termelés nagyságától függetlenül — a priori — tehát *előre* lesz megállapítva s a jövedelmezőségtől függetlenül idegen érdekeltségek által felelőtlenül és lelkiismeretlenül felemelhető.

Ilyen adó lehetne esetleg *a jövedelmiadó*, vagy *a forgalmiadó*. Az utóbbi azért felelne meg jobban az erdőgazdaság lényegének, mivel ez az adó bizonyos tekintetben áthárítható a közre, amely az erdő fenntartásában és sokoldalú hasznában erősen érdekelve van.

Fontos erdőpolitikai okok, valamint erdőgazdasági előnyök szólnak e mellett az adóztatási mód mellett.

Csak az ilyen adóztatási módnál, ahol a terhek az érdekeltek között nemcsak megosztva, de csak a termelés során — mondhatnám *utólag* — lesznek leróva, *találnak létjogosultságot mindazok az erdészeti törvények, amelyek az erdő szabad birtoklási és kezelési módját korlátozzák.*

Az adózásnak ez a módja, ha azt erdőpolitikai szempontból csak a rendszeres üzemterv szerint kezelt erdőkre terjesztenők ki, azzal az előnnyel járna, hogy az összes most még szabad kezelés alatt álló magánerdők könnyebben, jobban mondva *önként*, vagy a birtokosnak megokolt ellenállása nélkül kerülhetnének üzemtervi kezelés kötelezettsége alá.

Erdőgazdasági szempontból megbecsülhetetlen előnyt jelentene, hogy könnyebben s a birtokos nagyobb anyagi megterhe-

lése nélkül lennének a vágásmegszorításokkal járó üzemmód változtatások a vágásfordulók emelése és más hasonló, a pillanatnyi jövedelmet befolyásoló erdőgazdasági intézkedések keresztülvihetők.

Az ilyen természetű megadóztatás esetén végül a maihoz hasonló gazdasági krízis csak *elősegítené* az erdők fenntartását, mivel megakadályozná a jövedelmet nem hozó fakitermelést s nem *kényszerítené* a birtokost az erdő túlhajtott kihasználására, csak azért, hogy az adót megfizethesse.

Kétségtelen ugyanis, hogy a mai fagazdasági krízis kialakulását egyebek között elsősorban az erdők földadószerű megadóztatásának tulajdoníthatjuk. Éppen ezért ennek a megváltoztatása nemcsak az erdőbirtokosok, hanem mindenki érdeke, aki szeretettel csüng az erdőn s akinek hivatása és egzisztenciája az erdők fenntartásához és tervszerű műveléséhez van kötve.

Ennek a meggondolása készítette e sorok íróját arra, hogy f. é. június hó 9—11-ig Wienben tartott nemzetközi fagazdasági kongresszuson a „Burgenlandi erdő- és mezőgazdasági üzemek egyesülete” nevében német nyelven, szóserint a következő írásbeli javaslatot adjon át a kongresszus vezetőségének.

„Engedtesék meg, hogy a gazdasági krízis által erősen sújtott erdőbirtokosok, valamint az erdők sorsán szeretettel és gonddal csüngő erdészeti alkalmazottak egzisztenciájáért aggodva, a konferencia hivatásának kiegészítéseképpen egy olyan javaslattal álljunk elő, amely a tervbevett határozatokból úgy szólva *önként* következik.

A mai nemzetközi fagazdasági krízis előidézői között első helyen áll az erdő megadóztatási módja, különösen ennek a háború után sok államban kiépített progresszív formája. A földadórendszer, amely nemcsak az összes államokban az erdőre is ki van terjesztve, az erdőt a priori olyan adókkal terheli meg, amelyek a birtokost gazdasági krízisek idején arra kényszerítik, hogy necsak a megengedett növedéket, hanem még többet is vágjon, hogy adókötelezettségének eleget tehessen.

Mindazon államokban tehát, ahol az erdő adómegterhelése a normális gazdasági viszonyok között meghatározott, de ezidőszertel teljesen fiktív kataszteri tiszta jövedelem alapján lesz

megállapítva (különösen, ahol még az erdészettel teljesen ellentétes földadó-progresszivitás lett behozva!) az erdőnek ez a megadóztatása a mai katasztrófális fagazdasági krízishez és ebben a birtokos *tönkretételéhez* vezet.

Ha már most a nemzetközi fakonferencia olyan határozatokat hoz, hogy a törvényes intézkedések útján kell a vágásoknak további megszorítását hatóságilag keresztülvinni, akkor a szóbanforgó határozatokból kifolyóan szent kötelessége ennek a nemzetközi fakonferenciának az illetékes kormányokat az erdőbirtok után fizetendő *adók megváltoztatására is felhívni*.

A faárak alakulásában ugyanis változás csak lassan várható. (Ha pedig erdőbirtokosaink a mai árak mellett az üzemtervileg engedélyezett fatömeg kihasználásával sem tudnak adófizetési kötelezettségüknek megfelelni, akkor még kevésbé lesznek képesek erre, ha határozataik értelmében arra lennének kötelezve, hogy a vágásaikat még jobban megszorítsák.

Az okszerűtlen, a deficités gazdálkodás az erdőnél különösen veszélyes. Az ilyen gazdálkodásnak mihamarább véget kell vetnünk és nem szabad még fokoznunk!

Javasoljuk tehát, hogy a nemzetközi fagazdasági konferencia a hozandó határozatok értelmében hívja fel mindazon államok kormányait, amelyekben az erdő adója földadó jellegével bír, hogy mérsékeljék az erdő megadóztatását, vagy ami még helyesebb: *szüntessék meg az erdőgazdaság lényegével össze nem egyeztethető földadórendszert* s olyan adót vessenek ki az erdőre, amely azt nem a *priori*, hanem a termeléshez mérten *utólag* terheli."

E javaslat tudomásom szerint még nem került érdemleges tárgyalásra. Nyilván azért nem, mivel a konferencia a vágások megszorítását illetően még nem jutott túl az elvi jelentőségű megállapodásokon.

Ausztriában és Burgenlandban a szóbanforgó adókérdés már az egész erdőgazdaság létét fenyegeti. Magyarországon a kérdés talán még nem annyira égető, mégis legyen szabad kifejezést adnom ama reményemnek és meggyőződésemnek, hogy, mivel „iam proximus ardet Ukalegon”, a mai általános fagazdasági krízisből okulva, legjobbjainktól vezetve nálunk is meg-

indul a mozgalom amelynek folyamán méltatlan béklyóitól: a földadótól és a községi pótdadótól megszabadítva kerül ki az erdő ebből a rettenetes kataklizmából.

Lackenbach, 1932 június hó 15.

Rónai György
nyug. m. kir. erdőtanácsos,
hercegi erdőfelügyelő.

Gyártsuk az ujságpapírost hazai fából

írta: Matusovits Péter miniszteri tanácsos.

A Trianonnal reánk erőszakolt békeszerződéssel elveszítettük erdeink 84.1 százalékát, elveszítettük gyáraink jórészét és ezek között cellulóze- és papírgyárainkat.

Az integer Magyarországnak 21 papír- és papírlemezgyára volt — ezeket a diósgyőri papírgyár és a nagymarosi papírlemezgyár kivételével mind elveszítettük. A diósgyőri gyárat 1926. évben modernül átalakították. Ez időben épült a csepeli, piszkei és fűzfői papírgyár is, valamint a budafoki kartongyár. Ezek a gyárak, Szénássy Béla szerint, 1929. évben körülbelül 900 vagón különböző író- és nyomópapírt mintegy 6.2 millió és 600 vagón közönséges csomagolópapírt 3.7 millió, valamint 500 vagón kartont 4 millió pengő értékben gyártottak.

A papiros cellulózból készül, mit fából is lehet előállítani. Cellulózból készül a lőgyapot, a műselyem és a celluloid is. Tehát erdőgazdasági szempontból is rendkívül fontos, mert a fának jobb belföldi értékesítését is elősegíti. Sajnos, hazánk e tekintetben cellulózbehozatalra szorul, mert erdeink javát elveszítettük. Így 1927. évben 52.346 métermázsa cellulózét importáltunk, főként Ausztriából és Csehországból. Papírbehozatalunk ugyanabban az évben például csomagolópapírból 1610 vagón volt 7.6 millió, rotációs papírosból 1594 vagón 6.4 millió, egyéb nyomdai és itatóspapírosból 1605 vagón 9.3 millió, szivarkapapiros és más selyempapírosból 730 vagón 1.8 millió és különböző lemezekből 941 vagón 4.0 millió pengő értékben volt.